

Катерина Роєцька (Чайнюк)

студентка гр. ФМСзмп-21,

Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль

Науковий керівник: к.е.н., доцент Анна Іванова

УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В МИТНІЙ СПРАВІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ

В умовах воєнного конфлікту, митні органи стикаються з унікальними викликами та ризиками, такими як нагальна потреба в оперативному переміщенні гуманітарних вантажів, забезпечення обороноздатності країни, та контроль за можливим ввезенням заборонених товарів. У таких умовах, ефективне управління ризиками вимагає гнучкості та адаптивності митних процедур, щоб водночас забезпечувати безпеку країни та не перешкоджати необхідному імпорту товарів та послуг.

В умовах воєнного стану митні органи повинні забезпечувати не тільки стандартні митні процедури, але й зосереджуватися на запобіганні контрабанди зброї, військових товарів, та інших чутливих матеріалів. Також, важливою стає співпраця між митними органами та іншими відомствами, включаючи оборонні та правоохоронні структури, для забезпечення ефективного контролю та реагування на воєнно-політичну ситуацію. Тому, управління ризиками в митній справі в Україні вимагає особливого підходу, який б враховував як стандартні митні ризики, так і специфіку воєнного стану, забезпечуючи при цьому безперервність та ефективність митного контролю.

Ризики митної справи України в умовах воєнного стану є комплексними та багатограними, враховуючи унікальний характер воєнного конфлікту та його вплив на митну діяльність. Основні ризики можна охарактеризувати наступним чином:

1. Ризик контрабанди. Воєнний стан збільшує ризик контрабанди військових товарів, зброї та інших чутливих матеріалів. Митні органи повинні бути особливо пильними, щоб перешкоджати нелегальному переміщенню таких товарів через кордон.

2. Перешкоджання гуманітарній допомозі. Необхідність швидкого та ефективного переміщення гуманітарних вантажів створює ризик затримок та бюрократичних перешкод, які можуть негативно впливати на допомогу цивільному населенню.

3. Зниження митних надходжень. Військові дії та супутні економічні наслідки можуть привести до зниження обсягів імпорту та експорту, що відповідно зменшить надходження митних платежів до державного бюджету.

4. Підвищений ризик корупції. Воєнний стан може створювати умови, сприятливі для корупції, особливо у випадках, коли потрібно швидко приймати рішення щодо митного оформлення товарів.

5. Інформаційні ризики. Збільшення ризиків у сфері інформаційної безпеки, включаючи кібератаки на митні бази даних та інші критичні інформаційні системи.

6. Логістичні ризики. Воєнні дії можуть порушити звичайні логістичні шляхи та створити проблеми з транспортуванням та розподілом товарів, що вимагає адаптації та гнучкості в митних процедурах.

7. Політична та юридична невизначеність. Воєнний стан може вимагати внесення змін у митне законодавство та процедури, що створює додаткові ризики з точки зору правової невизначеності та відповідності.

Враховання та ефективне управління цими ризиками є ключовим для забезпечення неперервності митних операцій та захисту національної безпеки України в умовах воєнного стану.

Переосмислення та адаптація зарубіжних підходів до управління митними ризиками є ключовим аспектом підвищення ефективності митної служби України, особливо під час воєнного стану. Використання передового європейського досвіду в цій сфері надає важливі уроки та підходи, які можуть бути інтегровані в українську практик

Аналізуючи досвід Європейського Союзу в управлінні митними ризиками, можна відмітити значущість комплексної та інтегрованої Системи Управління Ризиками (СУР). Ця система, охоплюючи не тільки митну сферу, але й захист економічних інтересів країн-членів, наголошує на важливості обміну інформацією та взаємодії з бізнесом, а також координації зусиль з іншими державними установами [1]. Для України, яка прагне підвищити ефективність своєї митної служби, адаптація подібної інтегрованої системи може бути важливим кроком у забезпеченні кращого управління ризиками та захисту економічних інтересів.

Наслідкування досвіду країн ЄС у впровадженні національних систем оцінки ризику, таких як RJKS, ATLAS, Risiko та INGRID, підкреслює потребу індивідуального підходу до кожної країни. Ці системи допомагають ефективно управляти митними ризиками, враховуючи національні особливості та потреби. В контексті України, розробка аналогічних систем, адаптованих до місцевих умов, може значно підвищити рівень митного контролю та безпеки на кордоні.

Customs Risk Management Framework (CRMF), що впроваджений в ЄС, охоплює такі аспекти, як визначення та контроль руху високоризикових товарів, ідентифікацію пріоритетних контрольних зон, систематичний обмін інформацією, участь уповноважених економічних операторів та попередній аналіз ризику безпеки. Застосування подібної багатофункціональної системи в Україні дозволило б забезпечити ефективніше управління митними ризиками, а також підтримати законну торгівлю.

Використання автоматизованих інформаційних систем, як це робиться в ЄС, підкреслює значення технологій у сучасному митному управлінні. Система RIF, яка відіграє ключову роль у швидкому, надійному та безпечному обміні інформацією, може служити як приклад для України, підкреслюючи важливість впровадження та розвитку подібних технологічних рішень в митній справі.

Аналіз ризиків через систематичне використання методів, таких як SWOT і FАА, демонструє потребу в глибокому аналізі сильних та слабких сторін, а також можливостей та загроз митної справи. Застосування цих методів в Україні допоможе виявити потенційні проблеми та можливості для покращення, що є ключовим для розвитку ефективного управління ризиками.

Загалом, адаптація вищезазначених підходів та методів до української практики в управлінні митними ризиками може значно покращити рівень митного контролю та сприяти ефективному захисту економічних інтересів країни.

Список використаних джерел:

1. Ковальова М. Л. Особливості системи управління митними ризиками: світовий та український досвід. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2021. Вип. 35. С. 42–46.